

Danmarks Naturfredningsforenings høringssvar ifm. udkast til lov om ændringer af museumsloven

Danmarks Naturfredningsforening (DN) takker for muligheden for at afgive høringssvar til Kulturministeriets udkast til Lov om ændring af administration af museumsloven (Forenkling af beskyttelse og administration af sten- og jorddiger), som er i høring indtil den 06. marts 2026.

DN takker yderligere for Slots- og Kulturstyrelsens store arbejde med udarbejdelsen af et retvisende digitalt kort over beskyttede sten- og jorddiger. Det har tidligere været et stort ønske for DN, at der blev udarbejdet et bedre datagrundlag med nye kortlagt og registrering af eksisterende diger, hvilket er blevet imødekommet med denne udarbejdelse.

Derudover anerkender DN formålet med lovforslagsændringerne, og herunder hensigten om at forenkle og modernisere reguleringen af beskyttede sten- og jorddiger. Dog er det afgørende for DN, at lovændringen værner om de biologiske værdier på samme niveau som i dag, og at digerne kun må tilstandsændres eller nedlægges, hvis det ikke medfører negative biologiske konsekvenser.

Digerne spiller en vigtig rolle for Danmarks biodiversitet, da de udgør et nødvendigt helle for dyr og planter i det ellers monotone landbrugslandskab. Digerne tilbyder planter og dyr levesteder og føde, som de har svært ved at finde på markerne. Digernes gamle, hule træer, stynede popler, store egetræer, tjørne og hyld er desuden værdifulde levesteder for insekter, mosser og laver.

DN har desværre oplevet, at træer og buske er blevet fældet på diger, med negative konsekvenser for naturen til følge. DN oplever, at der har været uklare rammer omkring, hvorvidt digernes vegetation er beskyttet på lige fod med det fysiske fundament, samt i hvilken grad vegetationen kan fjernes som en del af digernes almindelige drift og pleje. DN ser det nye udkast til lov om ændring af administration af museumsloven som en unik mulighed for bedre beskyttelse af vegetationen på digerne, så gamle træer, buske og andre værdifulde levesteder er bedre beskyttet.

DN's bemærkninger eller forslag til ændringer

DN har udarbejdet nogle konkrete ændringsforslag til Kulturministeriets udkast til Lov om ændring af administration af museumsloven herunder, med formål at sikre beskyttelse af vegetationen på digerne, på lige fod med digets fundament, og dermed fremme de grønne korridorer mellem de intensivt dyrkede landbrugsarealer, som danner levesteder for mange arter.

Lovforslagets § 1- § 29a, stk. 1 – side 1

Forklaring på tekstændring:

DN foreslår at tydeliggøre forbuddet mod tilstandsændringer i vegetationen i lovteksten.

Nuværende lovtekst:

§ 29 a, stk. 1, indsættes efter »sten- og jorddiger og lignende«: », der er registreret i henhold til § 29 b, medmindre ændringen er af underordnet betydning«

Forslag til ændring:

§ 29 a. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af sten- og jorddiger og lignende, der er registreret i henhold til § 29 b, medmindre ændringen er af underordnet betydning. Forbuddet mod ændring i tilstanden omfatter både ændringer af sten- og jorddigers fysiske tilstand samt ændringer i form af rydning af træer og anden vegetation, der vokser på sten- og jorddigerne m.v.

Uddybende begrundelse for ændring:

DN anerkender, at det kan være en hensigtsmæssig administrativ forenkling, at visse mindre indgreb af underordnet betydning generelt tillades.

Hertil uddybes det i bemærkningerne, at ændringer i diger af underordnet betydning, f.eks. kan være: placering af pæle, drænbrønde, hochsitz, master, hegn mv. på et beskyttet dige. Øvrige ændringer, herunder gennembrud af diger, vil fortsat kræve dispensation.

DN er dog bekymrede for, om forslaget muliggør en øget mængde af mindre indgreb på digerne, som isoleret set kan være af underordnet betydning, men som tilsammen skaber en kumulativ effekt, der kan medføre væsentlig svækkelse af digerne. Dette bør der tages hensyn til i udmøntningen af bestemmelsen.

DN ønsker, at vegetationen på digerne beskyttes bedre, ved at det tydeliggøres i bestemmelsen, at forbuddet mod tilstandsændringer ikke alene gælder digets fundament, men også vegetationen. Det fremgår af bemærkningerne at indgreb i vegetationen, vil kunne udgøre en ulovlig tilstandsændring, der kræver dispensation. Dette bør skrives ind i lovens bestemmelser.

Vegetation på digerne har en væsentlig økologisk betydning for tilknyttede arter. For at digerne kan spille en vigtig rolle for biodiversiteten, kræver det, at digernes levesteder så vidt muligt bevares og at træer, buske og levende hegn m.m. samt den øvrige vegetation som urter, græsser, mos m.m. bevares.

Det fremgår af bemærkningerne, at indgreb i vegetationen, der rækker ud over almindelig pleje og vedligehold, fortsat vil kræve dispensation, og at nærmere regler herom fastsættes i en bekendtgørelse.

DN anerkender at begrebet "almindelig pleje og vedligeholdelse" vil blive udfoldet i en bekendtgørelse. DN foreslår, at det i lovforslaget allerede tilføjes, at almindelig vedligeholdelse af sten- og jorddiger følger samme principper, som gør sig gældende for almindelig pleje- og vedligeholdelse af § 3-beskyttet natur. For sten- og jorddiger, kan der tillades indgreb, som bevarer den nuværende tilstand af naturværdien, men ikke foretages ændringer som ødelægger digets biologiske værdi. Almindelig vedligeholdelse kan f.eks. dække over vedligeholdelse af hegn, master m.m. beskæring af grene, fjernelse af invasive arter.

Lovforslagets § 29 a, stk. 3 – side 1

DN foreslår at det tages højde for naturværdi på ifm. kategoriseringerne af digernes kulturhistoriske værdi.

Nuværende lovtekst:

I § 29 a indsættes som nye stykker efter stk. 2: »Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan gøre undtagelse fra bestemmelsen i § 29 a, stk. 1, for diger, der er registreret med mellem eller lav kulturhistorisk værdi efter § 29 b, stk. 1. Kommunalbestyrelsen kan tillige gøre undtagelse fra bestemmelsen for diger, der er registreret med høj kulturhistorisk værdi, hvis særlige forhold gør sig gældende. Kommunalbestyrelsen kan stille vilkår, herunder om etablering eller udpegning af erstatningsnatur eller erstatningsdiger».

Forslag til ændring:

I § 29 a indsættes som nye stykker efter stk. 2: »Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan gøre undtagelse fra bestemmelsen i § 29 a, stk. 1, for diger, der er registreret med mellem eller lav kulturhistorisk værdi efter § 29 b, stk. 1. Kommunalbestyrelsen kan tillige gøre undtagelse fra bestemmelsen for diger, der er registreret med høj kulturhistorisk værdi, hvis særlige forhold gør sig gældende. Kommunalbestyrelsen kan stille vilkår, herunder om etablering eller udpegning af erstatningsnatur eller erstatningsdiger, efter afvejning om dispensation».

Uddybende begrundelse for ændring:

Det fremgår af det nye ændringsforslag, at kommunalbestyrelsen kan gøre undtagelse

fra bestemmelsen i 29 a, stk. 1, for diger der af registreret med mellem eller lav kulturhistorisk værdi. Det uddybes i lovændringens indledning, at digerne er kategoriseret, så beskyttelsesniveauet kan tage højde for spændvidden i digernes kulturhistoriske værdi. Hertil understøttes det i tilhørende indledning, at lovforslaget indfører muligheden for at tillade tilstandsændringer på diger i kategorien middel eller lav, i de tilfælde de biologiske eller landskabelige hensyn også tillader det.

Det er centralt for DN, at der ikke åbnes op for lempeligere regler ift. mulighederne for at nedlægge biologisk værdifulde diger, og at der skal foretages en reel vurdering af de biologiske forhold, så der alene kan gives dispensation til at nedlægge diger med lav biologisk værdi. Det bekymrer DN, hvordan forslaget om en mere lempelig administration af digerne, vil fungere i praksis. DN frygter, at de biologiske hensyn risikerer at blive nedprioriteret i forhold til de kulturhistoriske kategorier, for diger som er kategoriseret med lav eller middel kulturhistorisk værdi.

Det fremgår yderligere, at kommunalbestyrelsen kan stille vilkår, herunder om etablering eller udpegning af erstatningsnatur eller erstatningsdiger. DN gør opmærksom på, at begrebet erstatningsnatur bliver anvendt af kommuner ifm. dispensationer fra naturbeskyttelseslovens § 3. Her understreger DN, at en dispensation fra § 3 gives på baggrund af en afvejning af samfundsmæssige interesser, hvor erstatningsnatur ikke påvirker afvejningen. DN mener, at det er afgørende, at brug af erstatningsnatur og erstatningsdiger, som compensation for tilstandsændringer eller nedlæggelse af eksisterende diger, alene kommer på tale i de tilfælde hvor det ud fra de kulturhistoriske, biologiske og landskabelige hensyn vurderes, at der kan opnås dispensation til at nedlægge diget. Vilkår om etablering eller udpegning af erstatningsnatur eller erstatningsdiger må ikke i sig selv kunne begrunde en dispensation, men skal alene gøre en compensation for diger der nedlægges eller tilstandsændres.

Lovforslagets § 2, stk. 1 – side 3

Forklaring på tekstændring:

DN foreslår at perioden for at rejse sager for diger som er ulovligt fjernet før ikrafttrædelse af loven forlænges med 6 måneder efter lovens ikrafttrædelse.

Nuværende lovtekst:

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 2026.

Forslag til ændring:

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 2026. Frem til 1. januar 2027 vil det dog være muligt at rejse sager ang. diger, der er fjernet før lovens ikrafttrædelse.

Uddybende begrundelse for ændring:

DN anerkender det store arbejde Slots- og Kulturstyrelsen i perioden 2022-2025, med udarbejdelsen af et retvisende digitalt kort over beskyttede sten- og jorddiger. Med lovforslaget vil registreringen være det gældende grundlag for, hvilke diger der er beskyttet efter museumsloven. DN mener dog, at der efter lovens ikrafttrædelse bør være en mulighed for i en periode på 6 måneder fortsat at rejse sager om fjernelse af diger efter de tidligere regler.